

Тема 5. Експериментальна психолінгвістика

План

1. Основні поняття й терміни експериментальної психолінгвістики.
2. Асоціативний експеримент у психолінгвістиці.

Питання про можливість використання та про місце експерименту в лінгвістичних дослідженнях уперше поставив у 1938 р. Л. Щерба в статті «Про троякий аспект мовних явищ та про експеримент у мовознавстві». На думку вченого, більшість лінгвістів вивчають мови подібно до того, як це відбувається з мертвими мовами: шляхом накопичення мовного матеріалу у вигляді текстів та подальший аналіз їх. Л. Щерба вважав, що при цьому утворюються мертві словники й граматики.

Метод – це прийом чи засіб, за допомогою якого добуваються факти, що використовуються для доказу положень; сукупність прийомів та операцій пізнання й практичного перетворення дійсності.

У психолінгвістиці використовуються різноманітні методи: спостереження, самоспостереження (інтроспекція), формувальні методи, опитування. Однак найбільш продуктивним є експеримент.

Експеримент – науково поставлене дослідження, цілеспрямоване вивчення явища в умовах, що суворо враховуються, коли є можливість слідкувати за ходом зміни явища, активно впливати на нього за допомогою комплексів різноманітних засобів і відтворювати це явище щоразу, коли наявними є ті ж умови. Експеримент має такі можливості та переваги: багаторазово в ідеальних для цього умовах спостерігати певне явище; ізолювати явище, що вивчається, чи окремі його елементи; контролювати окремі умови явища, що вивчається: залишати незмінними чи систематично варіювати; перевіряти та перепроверити раніше проведені дослідження шляхом повторення в тих же умовах.

Експеримент – засіб перевірки гіпотези. Експериментальна гіпотеза – припущення про деякі відношення між незалежною та залежною змінною.

Система класифікації експериментів:

- за загальним характером головного завдання дослідження;
- за характером конкретного досліджуваного завдання;
- за характером експериментального матеріалу;
- за особливостями учасників дослідження;
- за умовами проведення експерименту;
- за характером операцій;
- за характером експериментальних даних, що отримуються;
- за способом формування мовної здатності: формувальний; навчальний.

Асоціативний експеримент у психолінгвістиці.

Асоціація – динамічний тимчасовий нервовий зв'язок між двома й більше психічними явищами, а також їхніми позначеннями в мові, який утворюється за певних умов на підставі умовного рефлексу суб'єктивного реагування на відповідні стимули. Фактична асоціація відображає реальні зв'язки між явищами в дійсності. Індивідуальна асоціація ґрунтується на суб'єктивному досвіді, особистісних переживаннях та стосунках. Асоціативний експеримент може ґрунтуватися на будь-яких видах асоціацій.

Асоціативний експеримент є методом установлення асоціацій.

Види асоціативного експерименту: вільний, ланцюжковий, спрямований, психофізіологічний асоціативний експеримент.